

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การดำเนินชีวิตในระบบประชาธิปไตยนั้น เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่าการมีโอกาสดังกล่าวได้รับทราบข่าวสารการ เมืองการปกครองทั้งหลายอย่างเสรี (the free flow of information) เป็นสิ่งสำคัญในอันที่จะช่วยให้บุคคลที่ประกอบกันขึ้นมาเป็นสังคมสามารถปฏิบัติภารกิจและตัดสินใจในปัญหาที่เกี่ยวข้องได้อย่างมีความรับผิดชอบ หนังสือพิมพ์เป็นสถาบันที่เก่าแก่มากที่มีความสำคัญและเข้ามาเกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของประชาชนมากขึ้นทุกที ในฐานะเป็นตัวกลางที่มีบทบาทสำคัญในการแสวงหาข่าวสารและเสนอข้อมูลเหตุการณ์ความเป็นไป ในสังคมแก่ประชาชน เพื่อเป็นการ เสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจ ให้การศึกษา ให้ความ-บันเทิง คอยเหตุที่หนังสือพิมพ์มีบทบาทสำคัญเช่นนี้ ในประเทศที่ปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตย จึงเป็นที่ยอมรับกันว่าเสรีภาพของหนังสือพิมพ์ในการเขียน การพิมพ์ และการโฆษณา จึงเป็น สิ่งจำเป็นที่จะต้องรับรองและคุ้มครองให้¹ ในรัฐธรรมนูญของประเทศสหรัฐอเมริกาได้บัญญัติ รับรองเสรีภาพของหนังสือพิมพ์ไว้ในรัฐธรรมนูญฉบับแก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 1 (First Amendment) โดยบัญญัติ "ห้ามรัฐสภามีให้ออกกฎหมาย อันเป็นการจำกัดคัดหอนเสรีภาพ ของหนังสือพิมพ์..." และในประเทศไทยก็ได้มีการคุ้มครองเสรีภาพของหนังสือพิมพ์ไว้ใน รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2534 มาตรา 37 ซึ่งบัญญัติว่า "บุคคลย่อมมีเสรีภาพ ในการพูด การเขียน การพิมพ์ การโฆษณา และการสื่อความหมายโดยวิธีอื่น..." นอกจากนี้ ในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนและสหประชาชาติก็ได้บัญญัติรับรองเสรีภาพนี้ไว้ด้วย

¹บุญทิพย์ ผ่องจักษ์, "เสรีภาพของหนังสือพิมพ์กับความรับผิดชอบอันประมาทใน สหรัฐอเมริกา", นิติศาสตร์, ปีที่ 10 ฉบับที่ 4 พ.ศ. 2521, หน้า 581

อนึ่ง เสรีภาพของหนังสือพิมพ์ มีความผูกพันอย่างใกล้ชิดกับสิทธิในการรับรู้ของประชาชน² กล่าวคือ การที่บุคคลจะมีเสรีภาพในการพูด การเขียน นั้น บุคคลต้องมีเสรีภาพในการรับข่าวสารด้วย และเสรีภาพในการรับข่าวสารมีมิใช่เป็นผลของเสรีภาพในการพูด การเขียน แต่เป็นสิ่งที่จำเป็นต้องมีก่อนการพูด การเขียน ด้วยเหตุนี้ สิทธิในการรับรู้ของประชาชน (People's right to know) จึงเป็นสิทธิที่สนับสนุนเสรีภาพของหนังสือพิมพ์ในการเสนอข่าว และเป็นสิทธิที่ดูน่ามากกว่าอ้างโดยหนังสือพิมพ์³ อย่างไรก็ตาม เสรีภาพของหนังสือพิมพ์ในการเสนอข่าวนี้ มิใช่เป็นเสรีภาพที่มีอยู่โดยเด็ดขาดปราศจากการควบคุมทางใดทางหนึ่ง⁴ แต่เป็นเสรีภาพที่อาจถูกจำกัดได้ เช่น ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2534 มาตรา 37 วรรค 2 ซึ่งบัญญัติถึงการจำกัดเสรีภาพนี้ไว้ เช่น เพื่อรักษาความมั่นคงของรัฐ เพื่อคุ้มครองสิทธิเสรีภาพ เกียรติยศ หรือชื่อเสียงของบุคคลอื่น เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อย หรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือเพื่อป้องกัน หรือระงับความเสื่อมทรามทางจิตใจ หรือสุขภาพของประชาชน

อย่างไรก็ดี แม้ว่าเสรีภาพของหนังสือพิมพ์ในการเสนอข่าว จะเป็นเสรีภาพที่สำคัญยิ่งในประเทศที่มีการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันเป็นการสนองตอบสิทธิที่จะรับรู้ของประชาชน (People's right to know) ก็ตาม แต่บางครั้ง การใช้เสรีภาพของหนังสือพิมพ์ในการเสนอข่าวโดยสุจริต ก็อาจไปกระทบต่อเกียรติยศชื่อเสียงของบุคคลอื่น หรือองค์กรที่ถูกรังแก

² กุลพล พลวัน, "เสรีภาพของสื่อมวลชนในประเทศไทยในการแสวงหาข่าวสาร", วารสารอัยการ 4(สิงหาคม 2529), หน้า 15

³ The special committee on radio, television, and the administration of justice of the Association of the Bar of the city of New York, Freedom of the Press and Fair Trial, New York and London, 1967, p. 11

⁴ บุญทิพย์ ผ่องจิกต์, "เสรีภาพของหนังสือพิมพ์กับความรับผิดชอบเป็นประมาทในสหรัฐอเมริกา", นิติศาสตร์, หน้า 584

ทำให้บุคคล หรือองค์กรนั้นเสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่น หรือถูกเกลียดชัง อันเป็นความผิดฐาน
หมิ่นประมาท⁵ ทำให้ผู้ถูกหมิ่นประมาทได้รับความเสียหายมาก ทั้งนี้เพราะ การเสนอข่าวของ
หนังสือพิมพ์ เป็นการส่งข่าวสารไปสู่ประชาชนจำนวนมาก ข้อความหมิ่นประมาทจึงแพร่หลาย
จึงมีความร้ายแรงมากกว่าการหมิ่นประมาทธรรมดา ทำให้ผู้ถูกหมิ่นประมาทโกรธแค้น เป็นเหตุ
ให้เกิดความไม่สงบเรียบร้อยขึ้นในบ้านเมือง และอาจทำให้หนังสือพิมพ์ตกเป็นจำเลยถูกฟ้อง เป็น
คดีแพ่ง และคดีอาญาฐานหมิ่นประมาท ทั้งนี้เพราะ หนังสือพิมพ์หาได้มีเอกสิทธิ์เป็นพิเศษไปกว่า
บุคคลธรรมดาไม่⁶

อย่างไรก็ตาม ประมวลกฎหมายอาญามีบทบัญญัติให้เอกสิทธิ์แก่บุคคลธรรมดาซึ่งรวมถึง
หนังสือพิมพ์ที่จะเสนอข่าว วิพากษ์วิจารณ์ และแสดงความคิดเห็น โดยไม่มีความผิดอาญาไว้
โดยเฉพาะมาตรา 329 เอกสิทธิ์ดังกล่าวต้องอยู่ภายใต้เงื่อนไขตามที่บัญญัติไว้ในมาตราดังกล่าว
เงื่อนไขดังกล่าวเป็นเสมือนการจำกัดขอบเขตเสรีภาพของหนังสือพิมพ์ในการเสนอข่าว
วิพากษ์วิจารณ์ และแสดงความคิดเห็น ดังนั้น การจำกัดขอบเขตเสรีภาพของหนังสือพิมพ์ในการ
เสนอข่าว วิพากษ์วิจารณ์ และแสดงความคิดเห็น นั้น จึงต้องชั่งน้ำหนักและประสานประโยชน์
ระหว่างสิทธิของผู้ถูกหมิ่นประมาท เสรีภาพของหนังสือพิมพ์ในการเสนอข่าว วิพากษ์วิจารณ์
แสดงความคิดเห็น และสิทธิเสรีภาพของประชาชนโดยทั่วไปในการรับรู้ข่าวสารว่าควรมีขอบเขต
อย่างไร จึงจะมีความแน่ชัด และเหมาะสมชัดเจน ดังนั้น วิทยานิพนธ์นี้จึงมุ่งที่จะศึกษาถึงปัญหา
ขอบเขตที่กฎหมายให้อ่านาจอแก่เสรีภาพของหนังสือพิมพ์ที่จะเสนอข่าวได้โดยไม่เป็นความผิดฐาน
หมิ่นประมาท เพื่อให้หนังสือพิมพ์เสนอข่าวได้อย่างเหมาะสมอันเป็นประโยชน์ต่อประชาชนส่วนรวม

⁵ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 328

⁶จิตติ ตึงศภัทย์, "คำอธิบายประมวลกฎหมายอาญา ภาค 2 ตอนที่ 2 และภาค 3"
แก้ไขเพิ่มเติม พิมพ์ครั้งที่ 3 (กรุงเทพฯ : สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา, 2523),
หน้า 2238

1.2 ขอบเขตของการศึกษา

ในการศึกษาเพื่อเรียบเรียงเป็นวิทยานิพนธ์นี้ มุ่งศึกษาเฉพาะเรื่องบทบาท และ เสรีภาพของหนังสือพิมพ์ในการ เสนอข่าวกับความนิรนามหมิ่นประมาทในทางอาญา โดยศึกษา ถึงแนวความคิด และขอบเขตเสรีภาพของหนังสือพิมพ์ภายใต้บทบัญญัติของกฎหมาย พิจารณา เน้นหนักเสรีภาพของหนังสือพิมพ์ตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญ และจะกล่าวถึงกฎหมายอื่น ๆ ที่ เกี่ยวข้องกับเสรีภาพของหนังสือพิมพ์พอสมควรแก่การ เข้าใจ เช่น พระราชบัญญัติการพิมพ์ พ.ศ. 2484 ประมวลกฎหมายอาญา ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ พระราชบัญญัติ- กฎอัยการศึก พ.ศ. 2457 และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง นอกจากนี้เสรีภาพ ของหนังสือพิมพ์ในการ เสนอข่าวนั้น ให้ความหมายรวมถึงการ เสนอข้อเท็จจริง การวิพากษ์- วิจารย์ และการแสดงความคิดเห็นด้วย ส่วนความนิรนามหมิ่นประมาทนั้นจะศึกษา เน้นหนัก ความนิรนามหมิ่นประมาทตามประมวลกฎหมายอาญา และจะกล่าวถึงหมิ่นประมาทตาม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เป็นส่วนประกอบ โดยพิจารณาเปรียบเทียบกับต่างประเทศ โดยเน้นหนักประเทศสหรัฐอเมริกา

1.3 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. ศึกษาถึง บทบาท แนวความคิดและขอบเขตของเสรีภาพของหนังสือพิมพ์ เพื่อส่งเสริมบทบาทและเสรีภาพของหนังสือพิมพ์ในการสร้างสรรค์สังคม
2. ศึกษาถึง แนวความคิด หลักเกณฑ์และขอบเขตของความนิรนามหมิ่นประมาท
3. เสนอแนวทางที่เหมาะสมในการกำหนดลักษณะของการใช้เสรีภาพของ หนังสือพิมพ์ในการ เสนอข่าว เพื่อเป็นประโยชน์ต่อประชาชนและสังคมอันเป็นส่วนรวม อัน จะทำให้สังคมอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

1.4 วิธีการดำเนินการศึกษา

เป็นการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) โดยการศึกษา ค้นคว้ารวบรวมข้อมูลจากหนังสือ เอกสาร และคำพิพากษาศาลฎีกา โดยนำเอากฎหมายต่างประเทศ

มาศึกษาเปรียบเทียบเพื่อความเข้าใจ วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการศึกษา สรุปและเสนอแนะหลักการ แนวความคิด และแนวทางที่เหมาะสมในการ เสนอข่าวของหนังสือพิมพ์กับความฉันทานุมิตฐานพินิจประมาท โดยมีข้อสมมุติฐานว่า การเสนอข่าวที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมโดยสุจริตแม่จะก่อให้เกิดความเสียหายแก่ชื่อเสียงของบุคคลอื่น ก็อาจยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้ความฉันทานุมิตฐานพินิจประมาทได้

1.5 ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษา

1. เพื่อให้ทราบถึง บทบาท แนวความคิด และขอบเขตของเสรีภาพของหนังสือพิมพ์ในการเสนอข่าวสารที่เที่ยงและเป็นประโยชน์ต่อสังคม
2. เพื่อให้ทราบถึง แนวความคิด หลักเกณฑ์ และขอบเขตของความฉันทานุมิตฐานพินิจประมาท
3. เพื่อให้ทราบถึง ลักษณะ และขอบเขตของข่าวสารที่หนังสือพิมพ์สมควร เสนอแก่ประชาชน ที่ไม่ถือว่าเป็นความฉันทานุมิตฐานพินิจประมาท
4. เป็นประโยชน์แก่มลิต นักศึกษา ผู้ที่เกี่ยวข้องสื่อมวลชน และประชาชนทั่วไปสามารถนำไปใช้ในทางปฏิบัติได้ ในฐานะที่เป็นกลไกร่วมกันในการจรรโลงสังคมให้ดีขึ้น

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย